

มาตรการการค้าและการลดภาษีปี 2553 ภายใต้กรอบ

การเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ที่ไม่เสรี

ปัจจุบันการเปิดเขตการค้าเสรี หรือ FTA (Free Trade Area) ยังมีแนวโน้มจะจัดทำมากขึ้นทั้งในระดับประเทศและในระดับภูมิภาคตราบเท่าที่องค์การการค้าโลกยังเจรจาไม่บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการทำ FTA ก็คือ การเจรจาขอลดภาษีและการลดอุปสรรคทางการค้ากับประเทศคู่เจรจา (Dialogue Partner) ประโยชน์ของการทำ FTA ได้แก่ การเพิ่มโอกาสการขยายตลาดส่งออก การสร้างพันธมิตรทางการค้า การดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การสร้างความมั่นคงด้านวัตถุดิบ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการขยายความร่วมมือในการพัฒนาหรือถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นต้น

ที่ผ่านมาแม้ประเทศไม่มีการจัดทำ FTA แต่ด้วยการเปิดประเทศตามระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมทำให้การค้าการลงทุนต้องเปิดการค้าเสรีไปโดยอัตโนมัติ ดังนั้น หากกำหนดนโยบายการค้าการลงทุนของประเทศไม่แข็งแกร่งพอการตั้งรับกระแสการแข่งขันที่หลากหลายรูปแบบและรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกวันอาจทำให้ไม่สามารถต้านทานได้ โดยเฉพาะจากประเทศที่มีบทบาทสูงในการชี้หน้าในตลาดโลกเช่น จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และ สหภาพยุโรป

ระบบการค้าโลกซึ่งแข่งขันกันอย่างเสรีและมีความรุนแรงมากขึ้น มีส่วนเป็นปัจจัยผลักดันให้แต่ละประเทศนำมาตราการทางการค้าและการกีดกันมาใช้มากยิ่งขึ้น แม้ว่าองค์การการค้าโลกจะมีข้อบังคับตลอดจนคอยตรวจตราการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงเพื่อจะไม่ให้เกิดการปกป้องทางการค้ากัน แต่การใช้มาตรการทั้งหลายไม่ได้ลดลงกลับมีรูปแบบเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำเช่นในปัจจุบัน ซึ่งอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของหลายประเทศเริ่มติดลบให้เห็นคาดว่าลางยาวต่อไปอีกหลายปีกว่าจะฟื้นตัวได้ ดังนั้นโอกาสเกิดความต้องการจะปกป้องการค้าและอุตสาหกรรมในประเทศจึงตามมา นั่นคืออาจมีผลให้มีการนำมาตราการกีดกันทางการค้าใหม่ ๆ มาบังคับใช้เพิ่มขึ้น เนื่องจากแต่ละประเทศต่างมีเป้าหมายเร่งขยายการส่งออกและลดการนำเข้าเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศของตนฟื้นตัว

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประเทศของไทยมีความจำเป็นต้องดำเนินการค้ากับต่างประเทศต่อไปทั้งภาคการนำเข้าและการส่งออก ไทยจึงยังคงมีแผนในการจัดทำ FTA กับประเทศต่าง ๆ อีกหลายประเทศ เช่น ชิลี แคนาดา เม็กซิโก และกลุ่มประเทศเมอร์โคซัวร์ (Mercosur) หรือตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่างซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 5 ประเทศ คือ อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย อุรุกวัย และเวเนซุเอลา โดยมีสมาชิกสมทบอีก คือ ประเทศชิลี เปรู โคลัมเบีย โบลิเวีย และเอกวาดอร์ โดยเฉพาะภาคการส่งออกต้องนับว่ายังมีบทบาทสูงต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเพราะมีมูลค่าคิดเป็นสัดส่วนเกือบร้อยละ 70 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งภาครัฐเล็งเห็นว่าการจัดทำ FTA จะช่วยให้ตลาดส่งออกเกิดโอกาสขยายตัวและช่วยให้มีช่องทางเปิดตลาดได้มากขึ้น ส่วนในด้านแร่และโลหะแม้ว่า

มูลค่าการผลิตวัตถุดิบสินแร่ในประเทศจะไม่มากนักคิดเป็นสัดส่วนได้ประมาณร้อยละ 2 ของค่า GDP แต่มูลค่าที่ได้รับจากอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่นำแร่ไปเป็นวัตถุดิบสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ระดับหลายพันล้านบาท ซึ่งปัจจุบันสถานการณ์การผลิตแร่ในประเทศเริ่มลดน้อยลงทำให้มีการนำเข้ามากปีละหลายหมื่นล้านบาท ดังนั้น เพื่อแสวงหาวัตถุดิบสินแร่ไม่ให้เกิดขาดแคลน นโยบายจัดหาแหล่งวัตถุดิบในต่างประเทศโดยการไปลงทุนหรือเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนกับนักลงทุนในประเทศนั้น ๆ จึงเป็นอีกทางออกหนึ่งที่ควรดำเนินการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งช่องทางที่จะช่วยผู้ประกอบการให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปได้สะดวกรวดเร็วก็คือการเจรจาของภาครัฐในระดับประเทศภายใต้กรอบ FTA จึงจะเกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ ได้ดีกว่า

สถานการณ์การค้าไทยกับประเทศคู่ค้า FTA ปี 2552

ไทยเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคีกับ 8 ประเทศ และ 2 กลุ่มประเทศ โดยมีการลงนามในกรอบความตกลงและมีผลบังคับใช้ไปแล้ว 5 ประเทศ ได้แก่ อินเดีย จีน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น ส่วนประเทศที่อาจจะรื้อฟื้นการเจรจากันใหม่อีกรอบ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกับประเทศบาหลีเรนซึ่งหยุดการเจรจาไปและปรับแผนการเจรจา ขณะที่ไทยกับเปรูมีแผนจะผลักดันการเร่งลงนามในเบื้องต้นให้เกิดผลในทางปฏิบัติตามพิธีสารที่เคยได้ลงนามไว้และจะให้เสร็จสมบูรณ์ในปี 2558

ตารางที่ 1. การค้าไทยปี 2552 (ม.ค.-เม.ย.) กับประเทศคู่ค้าที่เจรจาจัดทำ FTA

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศ	มูลค่าการค้า	การนำเข้า	การส่งออก	เกินดุล (ขาดดุล)
รวมทุกประเทศกับทั่วโลก	2,826,709	1,287,191	1,539,518	252,327
อาเซียน (ASEAN)	549,794	250,375	299,419	49,044
ญี่ปุ่น	397,780	234,708	163,072	(71,636)
จีน	310,415	163,290	147,125	(16,165)
สหรัฐอเมริกา	252,086	87,019	165,067	78,048
ออสเตรเลีย	125,431	37,812	87,619	49,807
อินเดีย	46,480	16,591	29,889	13,298
นิวซีแลนด์	8,198	3,007	5,191	2,183
บาหลีเรน	1,747	183	1,564	1,381
เปรู	1,246	184	1,062	878
กลุ่มอนุทวีป (BIMSTEC)	102,204	45,711	56,493	10,782
สมาคมการค้าเสรียุโรป (EFTA)	81,886	21,043	60,843	39,800

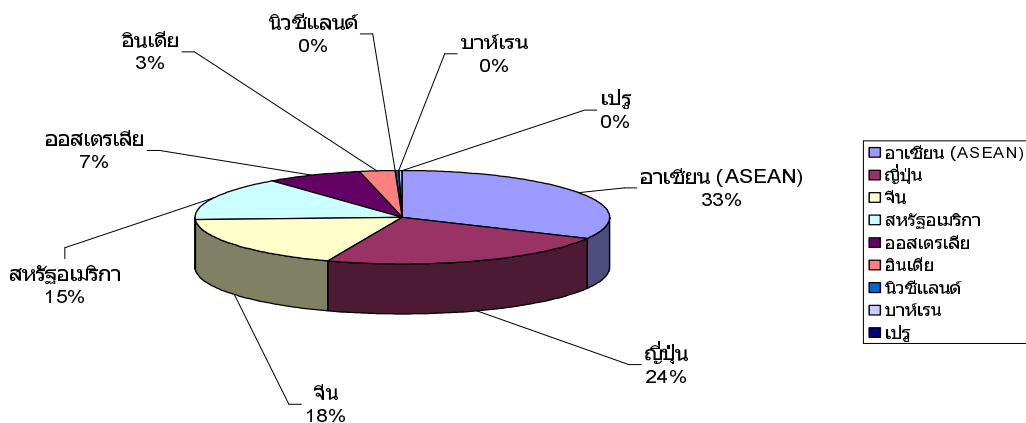
ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์โดยความร่วมมือกรมศุลกากร

ส่วนอีก 2 กลุ่มประเทศได้แก่ BIMSTEC หรือบีมสเทค (บังกลาเทศ อินเดีย พม่า ศรีลังกา ไทย ภูฏาน เนปาล) ซึ่งจะลงนามความตกลงกรอบการเจรจา BIMSTEC ลี้นปี 2552 นี้ และน่าจะบังคับใช้ได้วันที่ 1 มกราคม 2553 โดยอีกกลุ่ม ได้แก่ สมาคมการค้าเสรียุโรป หรือเอฟตา (European Free Trade Association: EFTA) ประกอบด้วยประเทศไอซ์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ และ ลิกเตนสไตน์ ก็อยู่ระหว่างการทบทวนทำที่และกรอบการเจรจาใหม่ เพราะทั้งสองฝ่ายมีทำที่ที่แตกต่างกันในหลายประเด็น

สถานการณ์การค้าของไทย ในช่วง 4 เดือนแรกปี 2552 (ม.ค.-เม.ย.) กับประเทศคู่ค้า FTA ไทยยังเป็นฝ่ายเกินดุลการค้าเกือบทั้งหมด ยกเว้น ประเทศญี่ปุ่นและประเทศจีนที่ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลเรื่อยมาเพราะไทยจำเป็นต้องนำเข้าสินค้าทุนซึ่งมีมูลค่ามาก โดยมูลค่าการนำเข้าในช่วง 4 เดือนแรกปี 2552 (ตารางที่ 1.) มากที่สุดเป็นการนำเข้าจากอาเซียนสัดส่วนร้อยละ 33 (รูปที่ 1.) มูลค่ารวม 250,375 ล้านบาท รองลงไปเป็นประเทศญี่ปุ่นและจีนจำนวน 234,708 และ 163,290 ล้านบาท ซึ่งเป็นการนำเข้าที่ลดลงร้อยละ 35 และ 22 ตามลำดับ

สินค้านำเข้ามากที่สุดจากญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุนจึงมีราคาสูง เช่น กลุ่มเครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ และเป็นวัตถุดิบชั้นกลาง เช่น เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ซึ่งญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ไทยนำเข้าเหล็กมากที่สุดด้วยมูลค่าเฉลี่ยสูงปีละกว่าแสนล้านบาท จึงมีผลทำให้ไทยต้องเป็นฝ่ายขาดดุล อย่างไรก็ตาม ประเภทสินค้าของไทยที่ส่งออกไปญี่ปุ่นลำดับแรก ๆ ก็เป็นสินค้าในกลุ่มเดียวกับการนำเข้าอยู่หลายกลุ่ม

สำหรับสินค้าที่นำเข้ามากที่สุดจากประเทศจีน ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ และเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน

รูปที่ 1. แสดงสัดส่วนมูลค่าการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้า FTA ปี 2552 (ม.ค-เม.ย.)

สินค้าแร่และโลหะเป็นสินค้าอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความจำเป็นต้องอาศัยการนำเข้าซึ่งคิดเป็นมูลค่าสูง ในปี 2551 มูลค่าการนำเข้าแร่รวมทั้งสิ้น 56,797 ล้านบาท (ตารางที่ 2.) โดยมูลค่าการนำเข้าโลหะและผลิตภัณฑ์รวมทั้งสิ้น 886,530 ล้านบาท ปรากฏว่า

ตารางที่ 2. มูลค่าการนำเข้าแร่และโลหะของไทยปี 2551

หน่วย : ล้านบาท

แร่	มูลค่า	โลหะแท่งและผลิตภัณฑ์	มูลค่า
ถ่านหิน (รวมทุกชนิด)	36,456.1	เหล็กและเหล็กกล้า	448,407
แร่ดีบุก	5,865.6	ทองคำ	220,147
แร่สังกะสี	3,499.3	ทองแดง	113,404
กำมะถัน (Sulphur)	2,581.6	อะลูมิเนียม	60,236
แอสเบสตอส	1,071.6	เงิน	20,146
แร่ทัลค์ (Talc)	1,033.8	ดีบุก	8,743
เคโอลิน/ดินขาว (Kaolin)	722.9	ตะกั่ว	5,473
แร่เซอร์โคเนียม	623.9	นิกเกิล	3,275
แกรนิต	538.7	สังกะสี	2,892
แร่อื่นๆ	4,403.4	โลหะอื่นๆ	3,807
รวม	56,797	รวม	886,530

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศ, สำนักอุตสาหกรรมพื้นฐาน กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

มูลค่าการนำเข้ารวมทั้งสิ้นของแร่และโลหะในปี 2551 จะเป็นจำนวนที่ไทยนำเข้าจากประเทศคู่ค้า FTA รายใหญ่ๆคิดเป็นแร่และโลหะสำคัญในสัดส่วนที่สูง กล่าวคือ มาจากประเทศจีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย สหรัฐอเมริกาเปรู และ อาเซียน ทั้งนี้ชนิดแร่ที่นำเข้าหลายชนิดส่วนมากจะมาจากประเทศจีน (ตารางที่ 3.) ดังเช่น

- ถ่านหิน นำเข้ามากจากประเทศอินโดนีเซีย ออสเตรเลีย และจีน
- แร่สังกะสี แทนทาลัม และดีบุก จากประเทศออสเตรเลีย และสังกะสีจากเปรู
- กำมะถัน/ซัลเฟอร์ จากประเทศสิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา
- แกรนิต จากประเทศจีน และอินเดีย
- ดินขาว จากประเทศจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และอินเดีย

โดยแร่แอสเบสตอส จำนวน 1072 ล้านบาท นำเข้ามาจากประเทศนอกกลุ่มคู่ค้า FTA คือประเทศรัสเซีย (791 ล้านบาท) บราซิล (170 ล้านบาท) และแคนาดา (97 ล้านบาท) ส่วนแร่เซอร์โคเนียม มาจากออสเตรเลีย และแอฟริกาใต้

ตารางที่ 3. แหล่งนำเข้าแร่และโลหะของไทยจากประเทศคู่ค้า FTA ปี 2551

ประเทศ	แร่	โลหะและผลิตภัณฑ์
จีน	ถ่านหิน สตีไทต์ อะลูมิเนียม แมกนีเซียม แกรนิต แบเรียม ดินขาว ดินอื่นๆ โมลิบดินัม และไนโอเปียม	เหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก อะลูมิเนียม ทองแดง ตะกั่ว สังกะสี ดีบุก และนิกเกิล
ญี่ปุ่น	ตะกรันขี้แร่และถ่าน ทราย แมกนีเซียม สตีไทต์ และดินอื่นๆ	เหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก ทองแดง อะลูมิเนียม ทองคำ นิกเกิล สังกะสี ตะกั่ว และดีบุก
ออสเตรเลีย	ถ่านหิน สังกะสี แทนทาลัม ดีบุก ไทเทเนียม ทราย แคลเซียมฟอสเฟต	ทองคำ ทองแดง อะลูมิเนียม ตะกั่ว และสังกะสี
อินเดีย	แบเรียม แกรนิต เฟลด์สปาร์ สตีไทต์ ดินขาว และดินอื่นๆ	ทองคำ ทองแดง สังกะสี ตะกั่ว อะลูมิเนียม และนิกเกิล
อาเซียน	ถ่านหิน ดีบุก กำมะถัน และดินขาว	ทองคำ ทองแดง เหล็กถวด สังกะสี ดีบุก ตะกั่ว และอะลูมิเนียม

ที่มา : กรมศุลกากร

ในกลุ่มโลหะและผลิตภัณฑ์ที่นำเข้ามากที่สุดเป็นสินค้าเหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก ทองคำ ทองแดง และอะลูมิเนียม เนื่องจากในประเทศไม่มีโรงถลุงแร่ทำให้การนำเข้าในแต่ละปีมีมูลค่าสูงและเสียดุลการค้าหลายแสนล้านบาท โดยเฉพาะเหล็ก เมื่อเหล็กต้นน้ำหรือโรงถลุงแร่ในประเทศยังไม่เกิดขึ้นทำให้การผลิตเหล็กในปัจจุบันใช้เศษเหล็กเป็นวัตถุดิบนั้นจะได้เหล็กที่คุณภาพไม่สูงพอที่จะนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นคุณภาพพิเศษได้ การนำเข้าจึงต้องนำเข้ามากทั้งเหล็กทั้งสำเร็จรูปและสำเร็จรูปเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องหลายสาขา เช่น รถยนต์ อุปกรณ์ และชิ้นส่วนยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ การก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน และเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น แหล่งนำเข้าโลหะรายใหญ่ของไทยในกลุ่มคู่ค้า FTA และอาเซียน ได้แก่

- เหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก จากประเทศญี่ปุ่น และจีน
- ทองคำ จากประเทศออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย และฟิลิปปินส์
- ทองแดง จากประเทศญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ลาว และออสเตรเลีย
- อะลูมิเนียม จากประเทศออสเตรเลีย ญี่ปุ่น จีน อินโดนีเซีย อินเดีย มาเลเซีย
- ตะกั่ว จากประเทศจีน ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และสิงคโปร์
- สังกะสี จากประเทศออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย และเวียดนาม

มาตรการทางการค้า (Trade Measure)

มาตรการทางการค้า คือ มาตรการบังคับที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศให้ได้รับความเป็นธรรมทางการค้า เป็นไปตามความต้องการของภาครัฐโดยไม่ขัดกับองค์การการค้าโลก (WTO)

มาตรการทางการค้าที่นำมาใช้แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. มาตรการทางด้านภาษี (Tariff Measures: TMs) เป็นมาตรการที่ต้องการช่วยผู้ประกอบการในประเทศ แต่ในอนาคตการตั้งกำแพงภาษีจะค่อย ๆ ลดความสำคัญลงเมื่อถึงกำหนดเวลาตามกรอบความตกลงการเปิดตลาดเสรีที่สินค้านำเข้าจะต้องปรับอัตราภาษีเป็นศูนย์โดยยกเว้นเพียงบางรายการที่เป็นสินค้ามีความอ่อนไหวสูง

2. มาตรการที่ไม่ใช่ด้านภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) เป็นมาตรการที่มีหลักเกณฑ์ว่าต้องไม่มีผลต่อการกีดกันทางการค้า ไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่มีเหตุผล ใช้เป็นข้อยกเว้นกรณีฉุกเฉินและจำเป็น และใช้เพื่อคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของคนในประเทศ ซึ่งอนุญาตให้ใช้ตามบทบัญญัติของความตกลงต่างๆ ของ WTO เช่น มาตรการปกป้อง (Safeguards) มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดหรือ AD (Anti-Dumping) มาตรการตอบโต้การอุดหนุนหรือ CVD (Countervailing Duty) และมาตรการว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เป็นต้น ทั้งนี้ ถ้ากำหนดแล้วขัดกับความตกลงเฉพาะของ WTO เกิดความไม่เป็นธรรมทางการค้าจะถือว่าเข้าข่ายเป็นการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าหรือ NTBs

การกีดกันทางการค้า (NTBs)

การกีดกันทางการค้า (Non-Tariff Barriers : NTBs) ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าของประเทศคู่แข่งเป็นการปกป้องและกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ด้านภาษีศุลกากร เช่น การกำหนดมาตรฐานสิ่งแวดล้อม มาตรฐานแรงงาน การปิดฉลากสินค้า การบังคับวางเงินประกัน การควบคุมการส่งออก การขออนุญาตนำเข้า การกำหนดท่าเรือ และการกำหนดโควตา เป็นต้น รวมถึง ทรัพย์สินอ่อนไหว (Sensitive Goods) หรือสินค้าที่ยังไม่สามารถแข่งขันได้ หรือสินค้าที่ยังไม่ต้องการให้เปิดการค้าเสรีด้วยเหตุผลเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ ก็จะใช้เรื่องเกณฑ์ถิ่นกำเนิดที่เข้มงวดเพื่อกีดกันการจะได้รับสิทธิลดอากรขาเข้าโดยการยืดระยะเวลาการลดอากรให้นานออกไปหรือยังคงใช้อัตราอากรสูงตามเดิมไปอีกระยะหนึ่ง การกำหนดคุณภาพสินค้าที่เข้มงวดขึ้นหรือเกินมาตรฐานสากล หรือ การเข้มงวดในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าโดยใช้เวลาในการตรวจสอบนานมากจนอาจทำให้สินค้าเกิดความเสียหาย ซึ่งเกณฑ์ในลักษณะนี้เป็นการกีดกันทางการค้า (Trade Barrier) อย่างหนึ่ง

NTBs ที่แต่ละประเทศในระบบการค้าเสรีคิดค้นและกำหนดวิธีการขึ้นมาเพื่อเป็นข้ออ้างสำหรับกีดกันประเทศคู่ค้าที่เป็นคู่แข่งขึ้นทั้งการนำเข้าและการส่งออกให้เกิดอุปสรรคมากขึ้น จึงเป็นปัญหาทางการค้าซึ่งสร้างความบิดเบือนให้กับระบบการค้าเพราะปัญหาเหล่านี้ล้วน

ทำให้การเปิดเขตการค้าเสรีไม่มีความเป็นเสรีอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ทั้งประเทศที่ไทยจัดทำ FTA ไปแล้วและประเทศที่ยังไม่มีแผนจัดทำ FTA ต่างนับวันยังมีการนำมาตรการกีดกันและปกป้องทางการค้ามาใช้กันอย่างรวดเร็วขึ้น ดังนั้น การเจรจาต่อรองเพื่อขอลดมาตรการกีดกันทางการค้าและอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade : TBT) มักมีข้อกำหนดอันก่อให้เกิดปัญหาที่กีดกันทางการค้ามากมายจึงนับเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่งในการเจรจาจัดทำกรอบ FTA กับประเทศต่างๆต่อไป ตัวอย่างมาตรการกีดกันทางการค้าของแต่ละประเทศในปัจจุบันที่ยังเป็นอุปสรรค เช่น

-กัมพูชา มีระเบียบและขั้นตอนการนำเข้าสินค้ายุ่งยาก กฎระเบียบต่างๆเปลี่ยนแปลงบ่อย และบางพื้นที่มีกฎระเบียบเป็นของตัวเองทำให้มีความเสี่ยงสูงในการค้าขาย

-บรูไน มาตรการควบคุมต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่มีการออกเป็นกฎระเบียบที่ชัดเจน ทำให้ไม่มีเอกสารยืนยันเมื่อมีการเปลี่ยนมาตรการใดๆ ทางการค้าและการลงทุน

-ฟิลิปปินส์ ออกมาตรการต่างๆ ในแนวนุรักษ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อก่อให้เกิดการปกป้องตลาดและอุตสาหกรรมในประเทศซึ่งเกิดความไม่เป็นธรรมทางการค้า กำหนดมาตรฐานวัสดุบรรจุภัณฑ์ มีการควบคุมการปิดฉลากสินค้า และกำหนดปริมาณนำเข้าโดยการบริหารโควตาภาษี (Tariff Rate Quotas: TRQs)

-มาเลเซีย กีดกันทางการค้าโดยใช้มาตรการด้านสุขอนามัย การปิดฉลากสินค้า การควบคุมการนำเข้า การบริหารโควตาภาษี และการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ

-พม่า มีการห้ามนำเข้าสินค้าปกติผ่านชายแดนและทางทะเลหลายรายการ รวมถึงมาตรการต่างๆ เพื่อจำกัดปริมาณนำเข้า

-ลาว เข้มงวดในการนำเข้า การวางเงินค้ำประกันทั้งผู้นำเข้า-ส่งออก การจำกัดโควตา

-เวียดนาม กฎระเบียบด้านการค้ามีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง

-สิงคโปร์ การทดสอบคุณภาพและมาตรฐานเข้มงวด และการปิดฉลากสินค้า

-อินโดนีเซีย การห้ามนำเข้า การขออนุญาตนำเข้า กำหนดบริษัทนำเข้า มาตรการด้านสุขอนามัย และการตรวจสอบสินค้าเช่น เครื่องสุขภัณฑ์เซรามิก

-ออสเตรเลีย การปิดฉลากสินค้า กำหนดมาตรฐาน ห้าม/ควบคุมการนำเข้า และการขออนุญาตนำเข้า เช่น เพชรที่ยังไม่ได้เจียรไนจากสาธารณรัฐเซียร์ราลีโอน

-อินเดีย การจำกัด/กำหนดเมืองทำนำเข้า การขอใช้สิทธิ์เครื่องหมาย การขออนุญาตนำเข้า การตรวจสอบตัวอย่างสินค้าโดยให้ผู้ผลิต/นำเข้ารับภาระค่าใช้จ่ายทุกอย่าง

-นิวซีแลนด์ การปิดฉลากสินค้า และการกำหนดมาตรฐาน

-จีน การกำหนดมาตรฐานบังคับของจีน มาตรฐานการผลิตและการจำหน่าย การจำกัดสารอันตราย การขออนุญาตนำเข้า การกำหนดท่าเรือ การกำหนดผู้นำเข้า การจดทะเบียนนำเข้า และการบริหารโควตานำเข้า

-ญี่ปุ่น การติดฉลากสินค้า ควบคุมการนำเข้า การแสดงส่วนประกอบสารเคมี การระบุวัสดุบรรจุภัณฑ์ การตรวจสอบและประเมินความเสี่ยง

การลดภาษีของประเทศคู่ค้าภายใต้กรอบ FTA

การจัดแบ่งกลุ่มสินค้าตามกรอบการลดภาษีมักกำหนดไว้เป็น 3 แบบ คือ สินค้าแบบปกติ แบบอ่อนไหว หรือแบบอ่อนไหวสูง ซึ่งมักพิจารณาตามศักยภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขันของสินค้าแต่ละรายการเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่เจรจา FTA ดังนั้น หากผู้ประกอบการหรืออุตสาหกรรมใดมีความสามารถและพร้อมในการแข่งขันสูงระยะการลดภาษีจะถูกกำหนดให้ลดได้ทันทีในปีที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ โดยสินค้าในกลุ่มแร่และโลหะเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต้องอาศัยการนำเข้าเพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบเนื่องจากในประเทศยังขาดแคลน ดังนั้น ส่วนมากจึงให้เริ่มปรับลดภาษีทันทีหลังความตกลงมีผลบังคับใช้ แต่ถ้าสินค้าใดที่ผู้ประกอบการยังไม่มีความพร้อมในการแข่งขันเพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการสินค้านั้นก็จะถูกกำหนดเป็นกลุ่มสินค้าแบบอ่อนไหวหรืออ่อนไหวสูงเพราะต้องใช้เวลาในการปรับตัวยาวนานก่อนการปรับลดภาษีและเตรียมเข้าสู่การแข่งขันในตลาดเสรี ต่อไป

ความจำเป็นในการปรับลดภาษีนำเข้าสินค้าในกลุ่มแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐาน โดยเป็นกลุ่มสินค้าขาดแคลนในประเทศจึงมีหลายรายการและส่วนมากมีมูลค่าการนำเข้าจำนวนมาก เช่น สินแร่ โลหะ และวัตถุดิบกึ่งสำเร็จรูปเพื่อนำมาแปรรูป โดยเฉพาะด้านแร่และโลหะซึ่งในประเทศผลิตไม่ได้หรือได้ไม่เพียงพอสนองกับความต้องการใช้ อาทิ ถ่านหิน แร่ดีบุก แร่สังกะสี ทองคำ ทองแดง อะลูมิเนียม เพชรพลอย เหล็กกึ่งสำเร็จรูป และเหล็กคุณภาพสูง เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในประเทศ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาลดภาษี จึงจัดเป็นกลุ่มที่ต้องปรับลดลงเป็นศูนย์ได้ทันทีหลังความตกลงมีผลบังคับใช้เพื่อประโยชน์แก่ผู้ใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องในประเทศ ในกลุ่มคู่ค้า FTA ที่ความตกลงมีผลใช้บังคับไปแล้วมีกรอบการลดภาษี ดังนี้

ตารางที่ 4. ระยะการลดภาษีของไทยกับประเทศคู่เจรจาตามความตกลง FTA ที่มีผลบังคับใช้แล้ว

คู่เจรจา	กรอบระยะกำหนดการปรับลดภาษีสินค้าตามความตกลง FTA			
	ประเทศ	ลดทันที	สินค้าปกติ	อ่อนไหว
อินเดีย	2547 (ก.ย.)	2558	2568	-
ออสเตรเลีย	2548 (ม.ค.)	2553	2558	2563
นิวซีแลนด์	2548 (ก.ค.)	2553	2558	2563
จีน	2548 (ก.ค.)	2553	2561 (0-5%)	2558 (ลด 50%)
ญี่ปุ่น	2550 (พ.ย.)	2555	2560	2565

ในปี 2553 มีสินค้าแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานหลายรายการที่กรอบระยะเวลา จะถึงกำหนดการปรับลดอัตราภาษีนำเข้าให้ลดลงเป็นร้อยละ 0 ตามความตกลงต่างๆ ภายใต้ FTA ของไทยกับประเทศคู่สัญญา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการและอุตสาหกรรมในประเทศมาก หรือน้อยเพียงใดนั้น เป็นประเด็นที่ต้องติดตามและประเมินผลเพื่อการทบทวนมาตรการรองรับ การเปิดเขตการค้าเสรีของภาครัฐซึ่งมีแผนเตรียมการศึกษาไว้ล่วงหน้าก่อนจะเริ่มเจรจาจนลงนาม ให้ความตกลงมีผลบังคับใช้ ทั้งนี้ มีสินค้าหลายรายการได้ปรับลดภาษีเป็นร้อยละศูนย์ไปแล้ว ทั้งนี้ที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ ส่วนรายการที่เหลือต้องทยอยลดไปตามกรอบกำหนดระยะเวลา โดยสินค้าแบบปกติจะปรับลดในระยะเวลาที่เร็วกว่าสินค้าแบบอ่อนไหวและสินค้าแบบอ่อนไหว สูง (ตารางที่ 4.)

สำหรับการลดอัตราภาษีศุลกากรภายใต้กรอบ FTA ที่ผ่านมาของไทยกับประเทศ คู่เจรจาตามความตกลงมีผลบังคับใช้ไปแล้วและจะปรับเพิ่มเติมภายในปี 2553 จะแตกต่างกันไป ในรายละเอียด ดังนี้

ไทย-อินเดีย

การลดภาษีระยะแรกให้ลดภาษีสินค้าบางส่วน (Early Harvest Scheme: EHS) จำนวน 82 รายการ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2547 ไปจนถึงวันที่ 1 กันยายน 2549 จนเหลือเป็น ร้อยละ 0 ซึ่งทั้งสองฝ่ายทยอยลดในแต่ละปีลงในอัตราร้อยละ 50, 75 และ 100 ของอัตราภาษี ปกติ (Applied Rates) ในจำนวน 82 รายการนี้เป็นสินค้าในกลุ่มแร่ 2 รายการ ได้แก่ เหล็ก สินแร่และหัวแร่โครเมียม กลุ่มโลหะได้แก่ สินค้าในกลุ่มเหล็กและผลิตภัณฑ์ 8 รายการ อะลูมิเนียม 2 รายการ กลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ 4 รายการ

ภายในปี 2553 ทั้งสองฝ่ายให้เปิดเสรีโดยปรับอัตราภาษีนำเข้าข้างเป็นร้อยละ 0 สินค้าที่ให้มีการปรับลดภาษีลงฝ่ายอินเดียอยู่ระหว่างการพิจารณาสินค้าที่จะลดภาษีโดยแบ่ง สินค้าเป็นกลุ่มสินค้าปกติ (Normal Track) และกลุ่มสินค้าอ่อนไหว (Sensitive Track) และสินค้า ปกติจะแบ่งเป็นอีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสินค้าที่จะลดภาษีเป็นร้อยละ 0 และ กลุ่มสินค้าที่จะปรับ ลดลงเพียงระดับใดระดับหนึ่งไม่ใช่ลดเหลือเป็นร้อยละ 0

ไทย-ออสเตรเลีย

ฝ่ายไทยลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ในวันที่ความตกลงฯ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 ประมาณร้อยละ 49 ของรายการสินค้า โดยส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบที่ไทยไม่มี ศักยภาพในการผลิต และไทยได้ลดให้อาเซียนเป็นร้อยละ 0 ไปแล้ว ส่วนที่เหลือจะทยอยลดภาษี เหลือร้อยละ 0 ภายในปี 2553 ยกเว้นสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมบางรายการที่มีความ อ่อนไหว ภาษีจะเหลือร้อยละ 0 ภายในระยะเวลา 10, 15 และ 20 ปี โดยมีมาตรการปกป้อง พิเศษ (Special Safeguards) อาทิ สินค้ากลุ่มเหล็กของไทย เนื่องจากไทยมีการนำเข้าจาก ออสเตรเลียจำนวนมากภาษีจะเหลือร้อยละ 0 ภายในปี 2558

ฝ่ายออสเตรเลียลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ทันที ในวันที่ความตกลงฯ มีผลบังคับใช้
ประมาณร้อยละ 83 ของรายการสินค้า ส่วนที่เหลือจะทยอยลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ภายในปี
2553 และ 2558

ไทย-นิวซีแลนด์

ความตกลงฯ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 สินค้าสำคัญในกลุ่ม
อุตสาหกรรมพื้นฐานและอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้วัตถุดิบจากอุตสาหกรรมพื้นฐานซึ่งไทยจะได้
ประโยชน์จากการส่งออก ได้แก่ รถปิกอัพ เม็ดพลาสติก เครื่องใช้ไฟฟ้า อัญมณีและ
เครื่องประดับ แก้วและเครื่องแก้ว เครื่องจักรกล ผลิตภัณฑ์เซรามิก และทุนำกระป๋อง เป็นต้น
โดยรายการสินค้าที่ไทยลดเป็น 0% ไปแล้วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2551 คือ เศษอะลูมิเนียม
และอะลูมิเนียมพอยล์

ฝ่ายนิวซีแลนด์ลดภาษีสินค้าทั่วไปเป็นร้อยละ 0 ทันที จำนวน 5,878 รายการ หรือ
ร้อยละ 79 ของจำนวนรายการทั้งหมด ส่วนรายการที่เหลือจะลดทั้งหมดภายใน ปี 2553 ได้แก่
เฟอร์นิเจอร์ เครื่องเซรามิก เครื่องสำอาง ของทำด้วยเหล็กที่ใช้ในครัวเรือน เป็นต้น ซึ่งตั้งแต่วันที่
1 มกราคม 2551 มีรายการที่ลดเป็นร้อยละ 0 ไปแล้ว คือ เม็ดพลาสติก แก้วกระจกและเครื่อง
แก้ว เครื่องประดับทำด้วยโลหะมีค่า เครื่องประดับทำด้วยเงิน เครื่องประดับเทียม และผลิตภัณฑ์
เซรามิก

สำหรับสินค้าอ่อนไหวจะลดเป็นร้อยละ 0 ทั้งหมดภายใน ปี 2558 ได้แก่ สิ่งทอ
เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า

ฝ่ายไทยจะค่อยๆ ทยอยลดลงเป็นร้อยละ 0 โดยสินค้าเกษตรใช้เวลา 10-20 ปี
และสินค้าอุตสาหกรรมใช้เวลา 10 ปี ส่วนสินค้าอ่อนไหวจะลดทั้งหมดภายในปี 2563 ทั้งนี้มีสินค้า
ที่ไทยมีความต้องการนำเข้าอยู่เดิมจะลดเป็นร้อยละ 0 ทันที จำนวน 2,978 รายการ หรือร้อยละ
54 ของจำนวนรายการทั้งหมด

ไทย-จีน

ความตกลงฯ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 รายการสินค้าปกติ
(Normal Products) เริ่มทยอยลดภาษี โดยสมาชิกเดิม 6 ประเทศ (ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย
ฟิลิปปินส์ บรูไน สิงคโปร์) ให้ลดเหลือร้อยละ 0 แล้วเสร็จอย่างสมบูรณ์ภายในวันที่ 1 มกราคม
2553 และสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ (พม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม) ยึดหยุ่นให้ภายในวันที่ 1
มกราคม 2558

สินค้าอ่อนไหว (Sensitive Products) อัตราภาษีจะลดมาอยู่ที่ร้อยละ 20 ในปี
2555 และร้อยละ 0-5 ในปี 2561 กับสินค้าอ่อนไหวสูงร้อยละ 50 ในปี 2558

โดยรายการสินค้าที่จีนจะลดเป็นร้อยละ 0 ให้แก่ไทยวันที่ 1 มกราคม 2553
ได้แก่ เม็ดพลาสติก ผลิตภัณฑ์พลาสติก และเคมีภัณฑ์

ไทย-ญี่ปุ่น

ความตกลงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 สินค้าอุตสาหกรรม พื้นฐานของไทยในกลุ่มผลิตภัณฑ์เหล็กจำนวนกว่า 100 รายการ ได้กำหนดให้ปรับลดอัตราภาษี เป็นร้อยละ 0 ทันทีหลังความตกลงมีผลใช้บังคับ เพื่อช่วยการบริโภคในประเทศซึ่งมีความ จำเป็นต้องนำเข้า เนื่องจากเป็นเหล็กชนิดคุณภาพสูงที่ในประเทศไม่สามารถผลิตได้ อาทิ เหล็ก แผ่นซิลิกอน และ TMBP (Tin Mill Black Plate) หรือ ชนิดที่สามารถผลิตได้แต่ไม่พอสนองความ ต้องการใช้ในประเทศ อาทิ เหล็กแผ่นรีดร้อน และเหล็กแผ่นชุบเคลือบ รวมทั้งกลุ่มแร่ไทยปรับ ลดให้เหลือร้อยละ 0 ทันทีเช่นเดียวกัน ยกเว้นบางรายการ ได้แก่ ชอล์ก (Chalk) ยิปซัม ซีเมนต์ หินอ่อน และ หินแกรนิต

สำหรับความตกลงที่ยังไม่มีผลบังคับใช้ ได้แก่

ไทย-BIMSTEC สมาชิกทั้ง 7 ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ อินเดีย พม่า ศรีลังกา ไทย เนปาล และ ภูฏาน สาระสำคัญของกรอบความตกลงฯ ครอบคลุมการค้าสินค้า มีการลดภาษี ศุลกากรสินค้าระหว่างสมาชิก โดยแบ่งเป็นสินค้า Fast Track เริ่มลดภาษีวันที่ 1 กรกฎาคม 2553 และ Normal Track วันที่ 1 กรกฎาคม 2554 โดยให้มีกลุ่มสินค้าที่ไม่นำมาลดภาษี ศุลกากร (Negative List) ซึ่งจะมีการจำกัดรายการให้มีจำนวนน้อยที่สุด

ไทย-บาหลีเรน ได้จัดทำรายการสินค้าที่จะลดภาษีในเบื้องต้น (Early Harvest) จำนวน 626 รายการ โดยมีอัตราภาษีอยู่ที่ร้อยละ 0 และ ร้อยละ 3 โดยกลุ่มภาษีย่อยละ 3 จะ ลดลงเป็น 0 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2548 แต่ถึง ณ วันนี้อยังไม่มีผลบังคับใช้

ไทย-เปรู การลดภาษีจะครอบคลุมสินค้าทุกรายการ และจะลดเหลือร้อยละ 0 ภายในปี 2558 ยกเว้นสินค้าที่มีความอ่อนไหวจะพิจารณาเป็นรายการไป ซึ่งฝ่ายไทยเสนอว่าควร ให้มีให้น้อยที่สุด เนื่องจากเปรูมีท่าทีปกป้องการเปิดตลาดสินค้าจากไทยมาก

การลดภาษีของเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA: ASEAN Free Trade Area)

อาเซียน (ASEAN: Association of Southeast Asian Nations) มีสมาชิกรวม 10 ประเทศ เป็นการรวมกลุ่มกันในระดับภูมิภาค (Regional Group) ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2510 ประกอบด้วยสมาชิกเดิม 6 ประเทศ คือ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ซึ่งต่อมามีสมาชิกใหม่เพิ่มอีก 4 ประเทศ คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV) โดย เมื่อปี 2535 อาเซียนได้เปิดเขตการค้าเสรีขึ้นภายใต้กรอบ AFTA (ASEAN Free Trade Area) ซึ่งข้อตกลงตามกรอบ AFTA กำหนดระยะเวลาการลดภาษีสินค้าของประเทศสมาชิกโดยให้ใช้อัตรา ภาษีพิเศษที่เท่ากันหรือ CEPT (Common Effective Preferential Tariff) ดังนี้

1. สินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป แบ่งออกเป็น 2 บัญชี

1.1 บัญชีสินค้าลดภาษี (Inclusion List : IL) แยกเป็น 2 ประเภท

-สินค้าเร่งลดภาษี (Fast Track) : F

-สินค้าลดภาษีปกติ (Normal Track) : N

1.2 บัญชีสินค้ายกเว้นชั่วคราว (Temporary Exclusion List : TEL)

2. สินค้าเกษตรไม่แปรรูป แบ่งออกเป็น 3 บัญชี

2.1 บัญชีสินค้าลดภาษี (Inclusion List : IL)

2.2 บัญชีสินค้ายกเว้นชั่วคราว (Temporary Exclusion List : TEL)

2.3 บัญชีสินค้าอ่อนไหวและอ่อนไหวสูง (Sensitive List & High Sensitive List)

นอกจากรายการข้างต้นจะมีอีกหนึ่งบัญชี คือ สินค้าในรายการยกเว้นทั่วไป (General Exception) : G เป็นบัญชีที่ไม่ต้องลดภาษีตลอดไป ได้แก่ สินค้าที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องความมั่นคง ศิลธรรม ชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์และพืช สินค้าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะและโบราณคดี

ตารางที่ 5. กรอบระยะเวลาการลดภาษีของอาเซียนตาม AFTA

ประเทศ	สินค้าอุตสาหกรรมและ เกษตรแปรรูป		สินค้าเกษตรไม่แปรรูป		
	สินค้าลดภาษี	สินค้ายกเว้น ชั่วคราว	สินค้าลดภาษี	สินค้ายกเว้น ชั่วคราว	สินค้า อ่อนไหว
สมาชิกเดิม	2536-2546	2539-2546	2539-2546	2540-2546	2544-2553
เวียดนาม	2539-2549	2542-2549	2542-2549	2543-2549	2547-2556
ลาวและพม่า	2541-2551	2544-2551	2544-2551	2545-2551	2549-2558
กัมพูชา	2543-2553	2546-2553	2546-2553	2547-2553	2551-2560

การลดภาษีสินค้าอุตสาหกรรมของไทยทั้งสินค้าเร่งลดภาษี (ทองแดง ปูนซีเมนต์ อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว) สินค้าปกติ และบัญชียกเว้นชั่วคราว ตามกรอบความตกลง AFTA ตามพันธะการลดภาษีเริ่มทยอยลดอย่างค่อยเป็นค่อยไปมาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 ให้ลดเหลือร้อยละ 0-5 ภายในปี 2546 (ตารางที่ 5.) โดยให้สมาชิกลดภาษีให้เป็นร้อยละ 0 ทุกรายการ ดังนี้

1. ประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ ได้ตกลงจะลดภาษีสินค้านี้อัตรา 80 ของรายการในบัญชีสินค้าลดภาษีหรือ IL (Inclusion List) ให้เป็นร้อยละ 0 ภายในปี 2550 และใน IL ทั้งหมดให้เหลือเป็นร้อยละ 0 ในปี 2553

2. ประเทศสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ มีกำหนดการลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ในปี 2558 คือจะลดลงช้ากว่าประเทศสมาชิกเดิมนาน 5 ปี

นอกจากนี้ ASEAN ได้ทำความตกลงเปิดเขตการค้าเสรีกับอีกหลายประเทศและกรอบการลดภาษีแตกต่างกัน ดังนี้

1. ASEAN-จีน (ACFTA: ASEAN-China Free Trade Agreement) ภายใต้กรอบความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน ซึ่งความตกลงระหว่างไทย-จีน ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน ได้เริ่มลดภาษีสินค้าส่วนแรก (Early Harvest) พิกัด 01-08 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 ซึ่งรวมถึงสินค้าเฉพาะ 2 รายการในกลุ่มแร่ คือ ถ่านหินแอนทราไซต์และถ่านหินโค้ก/เคมีโค้ก โดยจีนและอาเซียนเดิม 6 ประเทศ ให้ลดเหลือร้อยละ 0 ในปี 2553 ส่วนอาเซียนใหม่ 4 ประเทศจะลดเหลือร้อยละ 0 ในปี 2553 โดยสินค้าที่เหลือแบ่งเป็น 3 กลุ่ม จะมีการลดตามกรอบ คือ

-สินค้าทั่วไป/ปกติ เริ่มลด 20 กรกฎาคมปี 2548 ให้เหลือร้อยละ 0 ในปี 2553

-สินค้าอ่อนไหว เริ่มลดในปี 2555 ให้เหลือร้อยละ 0-5 ในปี 2561

-สินค้าอ่อนไหวสูง ให้คงภาษีไว้ถึงปี 2558 จึงลดมาอยู่ที่อัตราไม่เกินร้อยละ 50

สินค้าแร่และโลหะของไทยที่เป็นสินค้าอ่อนไหว ได้แก่ หินอ่อน หินแกรนิต หินทราย ซึ่งตัดหรือเลื่อย ปูนซีเมนต์ ทองแดง และผลิตภัณฑ์เหล็ก และอ่อนไหวสูง ได้แก่ หินอื่น ๆ ที่ใช้ทำอนุสาวรีย์/การก่อสร้าง (พิกัด 6802) เฉพาะที่จัดทำแล้วอัตราภาษียังอยู่ที่ร้อยละ 30

2. ASEAN-ญี่ปุ่น (AJCEP: ASEAN-Japan Comprehensive Economic Partnership Agreement) ภายใต้กรอบความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น กรอบการลดภาษีของฝ่ายญี่ปุ่นจะลดภาษีจำนวนร้อยละ 90 ของรายการนำเข้าจากอาเซียนเป็นร้อยละ 0 ทันที หลังความตกลงมีผลใช้บังคับ ส่วนไทยจะลด/ยกเลิกภายใน 10 ปีหลังความตกลงบังคับใช้ไปแล้ว ซึ่งความตกลง AJCEP ได้ลงนามแล้วเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2552 นี้

3. ASEAN-สาธารณรัฐเกาหลี (AKFTA: ASEAN-Korea Free Trade Agreement) ภายใต้กรอบความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี กรอบการลดภาษีคาดว่าจะมีผลในเดือนกรกฎาคม 2552 นี้ โดยเกาหลีจะลดภาษีร้อยละ 90 ของรายการสินค้านำเข้าจากอาเซียนให้เหลือร้อยละ 0 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2553 ส่วนไทยจะทยอยลดตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 ไปจนถึงวันที่ 1 มกราคม 2560

4. ASEAN-ออสเตรเลีย+นิวซีแลนด์ (AANZFTA: ASEAN-Australia+New Zealand Free Trade Agreement) ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ กรอบการลดภาษีสินค้าปกติ (Normal Track) ของอาเซียนเดิม 6 ประเทศ ให้เหลือร้อยละ 0 ในปี 2556 โดยสินค้าบางรายการสามารถยืดหยุ่นได้ถึงปี 2558

5. ASEAN-อินเดีย (Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and India) ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย กรอบการลดภาษีทั้งสองฝ่ายกำหนดเริ่มภายในวันที่ 1 มกราคม 2553 ซึ่งเลื่อนมาจากเดิมที่จะเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 โดย

-สินค้าปกติส่วนใหญ่ลดเหลือร้อยละ 0 ในวันที่ 31 ธันวาคม 2558

-สินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) ให้ลดเหลือไม่เกินร้อยละ 5 ในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 และสินค้าอ่อนไหวที่มีอัตรา MFN (อัตราภาษีนำเข้าปกติของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ผูกพันไว้กับองค์การการค้าโลก) ร้อยละ 5 เกินกว่า 50 รายการลดเหลือร้อยละ 4.5 ในวันที่ 31 ธันวาคม 2555 เหลือเป็นร้อยละ 4 ภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2558

-สินค้าอ่อนไหวสูง (High Sensitive List) ลดเหลือร้อยละ 25-50 ภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2564

-สินค้าที่ได้รับการยกเว้น (Exclusive List) ไม่ต้องมีการลดภาษีจำนวนไม่เกิน 489 รายการ

ทั้งนี้ในรายการสินค้าอ่อนไหวของไทยจำนวน 91 รายการจะคงอัตราภาษีเดิมไว้ที่ร้อยละ 1-5 เช่น สินค้าเหล็ก และไทยจะลดภาษีโลหะทองแดงบริสุทธิ์จากปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 1 เป็นร้อยละ 0 ในปี 2558

6. ASEAN-สหภาพยุโรป (ASEAN- EU Free Trade Agreement) ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-สหภาพยุโรป ล่าสุดจากการประชุมเมื่อวันที่ 4-6 มีนาคม 2552 การเจรจาไม่คืบหน้า ขณะนี้หยุดการเจรจาไว้ชั่วคราวเนื่องจากแนวทางการเจรจาจะมีการเปลี่ยนแปลงเพราะสหภาพยุโรปเห็นว่าอาเซียนมีระดับการพัฒนาไม่เท่ากันจึงจะขอเจรจากับประเทศที่มีความพร้อมจะเปิดตลาดก่อน แต่อาเซียนไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้

แนวทางปรับตัวและข้อคิดเห็น

สำหรับมาตรการทางการค้าแม้จะสามารถช่วยปกป้องการค้าและอุตสาหกรรมของประเทศได้ในระดับหนึ่งในช่วงเวลาที่ยังไม่พร้อมเข้าสู่การแข่งขันในการเปิดเสรี อย่างไรก็ตามกรณีที่จัดทำ FTA การปกป้องการค้าด้วยมาตรการด้านภาษีนั้นย่อมมีระยะเวลากำหนดให้ในที่สุดแล้วจะต้องปรับอัตราภาษีลดลงเป็นร้อยละ 0 ทั้งหมด ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวสูงที่อาจมีข้อกำหนดพิเศษจะไม่ลดเป็นศูนย์ ดังนั้น เนื่องจากไม่มีกำแพงภาษีช่วยปกป้องเหมือนที่ผ่านมาโดยเฉพาะในปี 2553 หลายกรอบความตกลงถูกกำหนดให้ลดภาษีเหลือศูนย์ การเตรียมตัวให้ทันกับสถานการณ์จึงเป็นปัญหาที่ภาครัฐและผู้ประกอบการต้องมีแนวทางปรับตัวและหามาตรการรองรับเพื่อสามารถก้าวเข้าสู่เวทีการแข่งขันอย่างเสรีในตลาดโลกได้อย่างแข็งแกร่งเหมือนกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ (G8) ทั้งนี้ แม้ว่ามีมาตรการบางอย่างเคยมีผู้นำเสนอไปบ้างแล้ว แต่ ณ วันนี้ขอตอกย้ำว่าเห็นควรให้น้ำหนักการเร่งให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจังด้วย เช่น

-เพิ่มงบประมาณงานด้านวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายและมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นทดแทนการส่งออกสินค้าในรูปวัตถุดิบเพราะเป็นสินค้าที่มีมูลค่าต่ำกว่า อีกทั้งยังเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่คุ้มค่า

-เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพมาตรฐานสากลทั้งเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แรงงาน การติดฉลากให้ครบถ้วน การปลอดสารพิษ โดยประเทศคู่ค้าไม่อาจตั้งข้อกีดกันได้

-เพิ่มศักยภาพการแข่งขันโดยมีระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลที่ทันสมัย เพื่อรู้เท่าทันข้อมูลการค้าการลงทุนอย่างรอบด้านของประเทศคู่แข่ง ไปจนถึงสถานการณ์ในตลาดโลก จะช่วยให้มีแนวทางปรับกลยุทธ์ในการแข่งขันไปในทิศทางที่ดีขึ้น

-เพิ่มการประชาสัมพันธ์งานข้อมูลและข่าวสารที่เป็นประโยชน์ จำเป็น รวดเร็ว ครบถ้วน แก่ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนร่วม (Participation) อย่างโปร่งใส (Transparency) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ให้เกิดความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงการกำหนดนโยบาย วางแผน หรือยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศของภาครัฐ

ดังนั้น เพื่อให้การเปิดเขตการค้าเสรีมีความเป็นเสรีแท้จริงการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้าทั้งการจะเจรจากับคู่ค้ารายใหม่หรือการทบทวนข้อตกลงที่ใช้บังคับไปแล้วกับประเทศคู่เจรจาเดิม จึงควรให้ความสำคัญเรื่องมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีมากกว่าการขอปรับลดอัตราภาษีเพิ่มขึ้นเพื่อช่วยลดอุปสรรคต่าง ๆ ลง เพราะแนวโน้มในอนาคตการกีดกันและการปกป้องทางการค้ายังอาจมีมาตรการใหม่ ๆ หลายรูปแบบออกมาใช้เพิ่มขึ้นได้อีก เช่นกลุ่มอาเซียนตามข้อตกลง AFTA และ CEPT สมาชิกต้องการดำเนินการยกเลิก NTBs แต่ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร ด้านสินค้าแร่และโลหะของไทยสถานการณ์ส่วนใหญ่ต้องอาศัยการนำเข้ามากกว่าการส่งออกเนื่องจากในประเทศต้องการลดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบปัจจุบันส่วนมากอัตราภาษีนำเข้าจึงต้องลดลงเป็นร้อยละ 0 ทันทีที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ ยกเว้นแร่และโลหะที่ผลิตได้ในประเทศ จึงเป็นเพียงส่วนน้อยที่ต้องใช้เวลาในการปรับลดภาษีสองชั้น เช่น สินค้ากลุ่มเหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก

อย่างไรก็ตาม แม้หลายประเทศมีการนำมาตราการปกป้องและกีดกันทางการค้ามาใช้กันอย่างรวดเร็วมากขึ้นจนทำให้การเปิดเขตการค้าในตลาดเสรียังไม่ใช้ตลาดเสรีที่แท้จริงนั้น ในการเจรจาต่อรองเพื่อขอลดมาตรการกีดกันทางการค้า ตลอดจนเงื่อนไขและอุปสรรคต่าง ๆ โดยเฉพาะในทางปฏิบัติ อาจนำการใช้หลักการค้าต่างตอบแทน (Reciprocity) มาใช้ประกอบด้วยได้ เพราะการค้าต่างตอบแทน หมายถึง การยอมลดข้อกีดกันทางการค้าในประเทศของตนลงเพื่อตอบแทนให้กับประเทศคู่ค้าที่สามารถลดข้อกีดกันทางการค้าให้โดยทั้งสองฝ่ายต่างได้ประโยชน์ร่วมกัน

กลุ่มส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ
สำนักบริหารยุทธศาสตร์
กรกฎาคม 2552